

Ettepanek:

RESourceEU tegevuskava (COM (2025) 945)

Otsuse ettepanek koordinatsioonikogule

Kujundada seisukoht

Kaasvastutaja sisendi tähtpäev **30.01.2026**

KOKi esitamise tähtpäev **18.02.2026**

VV esitamise tähtpäev **26.02.2026**

Peavastutaja: **Kliimaministeerium**

Kaasvastutajad: **Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Välisministeerium**

Seisukoha valitsusse toomise alus ja põhjendus

Algatuse vastuvõtmisega kaasneks oluline majanduslik või sotsiaalne mõju (RKKTS § 152¹ lg 1 p 2);

Seisukoha võtmist peab oluliseks peaminister või minister (VVS § 20¹ lg 2);

Sisukokkuvõte

Euroopa Komisjon avaldas 3.12.25 **RESourceEU tegevuskava**, mille eesmärk on kiirendada **kriitiliste toorainete strateegia** elluviimist uues julgeolekukeskkonnas, et vähendada kiiremini sõltuvusi kolmandatest riikidest ja tõsta Euroopa võimekust toota, töödelda ja taaskasutada kriitilisi toormaterjale. Tegevuskava raames plaanitakse luua **EL kriitiliste toorainete keskus**, toetada kriitiliste toorainete **strateegilisi projekte** finantsriskide maandamise meetmete kaudu (nt luuakse CRM financing hub), võtta meetmeid kriitilisi tooraineid sisaldavate toodete **ringmajanduse** vallas ning **innovatsioonipotentsiaali** edendamiseks. Kava näeb ette ka meetmed, et soodustada **ühishankeid** ning tugevdada **varustuskindlust** (sh varude koordineerimise kaudu). Lisaks soovitakse kaitsta ELi välise vaenuliku sekkumise eest, karmistades **välisinvesteeringute kontrolli**, rakendades koordineeritult **diplomaatilisi** ja majanduslikke vahendeid, et soodustada lepingute sõlmimist ELi ja **kolmandate riikide** vahel.

Kavaga koos esitas komisjon **kriitiliste toormete määruse (EL) 2024/1252 muutmise eelnõu (COM (2025) 946)**, millega tugevdatakse tööstussektorite tarneahelate

riskihindamist ning vähendatakse ühtse turu killustumise riski. Eesmärk on kiirendada kehtivas määruses ELi kriitiliste toormete varustuskindlusele seatud sihtideni jõudmist.

Kas EL algatus reguleerib karistusi või haldustrahve? **Ei**

Kas lahenduse rakendamine vajab IT-arendusi? **Ei**

Eesmärgid

RESourceEU tegevuskava näeb ette meetmeid **kuues** valdkonnas:

1. Varustuskindluse tagamine Euroopa kriitiliste toormete keskuse abil

Komisjon loob 2026. aastal **Euroopa kriitiliste toormete keskuse**, mille eesmärk on koondada ülevaade EL tasandil kriitiliste toorainete väärtusahelatest, toetada Euroopa ja riiklike meetmeid investeringute, varude loomise ja ühishangete valdkonnas. Keskus täidab kesket rolli meetmete ja rahastamise suunamisel nii ELi kui ka riiklike (eelkõige strateegiliste) projektide puhul. Portfelli haldurina hõlmab keskuse tegevus nii siseriiklike kui ka ülemaailmseid tegevusi. Keskus hõlbustab esmaste ja teiseste kriitiliste toorainete strateegiliste varude loomist koostöös ELi tööstusettevõtjate ja liikmesriikidega. Projektide elujõulisuse tagamiseks ja varude loomiseks hakkab keskus korraldama ühishankeid ning vahendama nõudlus- ja pakkumisalast teavet. Fookuses saavad olema strateegilised sektorid, nagu lennundus ja kaitse. Komisjon kavatses 2026. aasta II kv esitada ka õigusakti ettepanekud, et tagada keskusele vajalikud vahendid.

2. Prioriteetsete projektide edendamine ja kiirendamine

Tegevused keskenduvad kriitiliste toormete määruse all juba määratletud **strateegiliste projektide** elluviimisele (sh 13 neist ka kolmandates riikides). Komisjon loob **kriitiliste toormete rahastamiskeskuse (financing hub)**, et strateegiliselt koordineerida rahastustoetusi, pakkuda tehnilist abi ja kiirendada projektide arendust. **InvestEU** kaudu plaanitakse 2026–2027 kaasata ligikaudu **2 miljardit** eurot. **Innovatsioonifondist** eraldatakse 2025. aastal **1 miljard** eurot. **Battery Booster'i** raames rahastatakse akude jaoks eelkõige liitiumi, koobalti, nikli, mangaani ja grafiidi projekte kuni **300 miljoni** euroga. Oma roll saab olema ka **Euroopa Kaitsetööstuse Programmi** vahenditel. Lisaks töötab komisjon EIB ja EBRD-ga välja tingimused, mis tagaks, et EL fondidest rahastatud projektid panustaksid EL varustuskindlusse. Kokkuvõttes loodetakse kriitiliste toormete väärtusahelatesse Team Europe lähenemise abil kokku tuua **3 miljardit eurot 12 kuu jooksul**. Lisaks püüab loodav keskus koordineerida paremini ELi ja riiklike vahendeid, nt innustades liikmesriike kasutama riiklike fonde, riigiabi võimalusi, ÜKP vahendeid ja ka kaitsevaldkonna rahastust (nt SAFE).

Lisaks plaanitakse toetada **liikmesriikide ja piirkondade suutlikkust** võimendades erinevate tasandite rahastamisvahendite koostööt. Projektide elluviimist kiirendatakse

loamenetluste lihtsustamisega ning kriitiliste toormetega seotud aspekte võetakse arvesse ka erinevate seotud regulatiivraamistike hindamisel, näiteks vee raamdirektiivi ja REACH määruse läbivaatamisel.

3. Ringluse ja innovatsiooni potentsiaali realiseerimine

Kriitiliste toormete ringlussevõtuks ja eelkõige püsिमagnetite tootmiseks vajalike haruldaste muldmetallide nappuse leevendamiseks teeb komisjon 2026 II kv ettepaneku kehtestada **piirangud püsिमagnetite jääkide ja jäätmete ekspordile** EList. Lisaks seatakse piirangud **patarei- ja akutoorainete** ekspordile, klassifitseerides need ohtlikeks jäätmeteks. Digitaalsetele menetlustele üleminekuga loodetakse tõhustada kriitiliste toormete sisaldusega **jäätmete vedu** ja suunamist ringlusse. Laiendatakse ringlussevõetavate püsिमagnetide sisaldavate toodete **märgistust**. Plaanis on tõhustada ka meetmeid tagamaks, et ringlussevõetud ressursid liiguks kiiresti **uute toodete tootmisse**. Suurendada on plaanis ka **elektroonikaromudest** saadavate kriitiliste toormete taaskasutamist ning sihitud meetmed alumiiniumjäätmetele (ettepanekud 2026 II kv).

Innovatsiooni toetamiseks suunatakse lisavahendeid **teadusuuringutesse ja innovatsiooni**, et parandada kriitiliste toormete kaevandamise, töötlemise ja ringlussevõtu tehnoloogiaid ning arendada nende asendajaid. Selleks suunatakse vahendeid programmist „**Euroopa horisont**“ (593 miljoni euro mahus sihtotstarbelised projektikonkursid +100 miljonit segarahastustoetust EIC kaudu) ja **Euroopa Kaitsefondist**. Toetuste abil edendatakse ressursitõhusust, ringmajandust, kõrgtehnoloogiliste materjalide kasutuselevõttu ning innovaatiliste lahenduste kiiremat tööstuslikku rakendamist kogu väärtusahelas.

4. Nõudluse suurendamine Euroopa projektide järel ja püsiva turu loomine

Komisjoni ELi energia- ja toormeplatvormi juurde loodud **toormemehhanismi** kaudu plaanib komisjon koondada kokku ostjad ja tarnijad, finantseerimisasutused ja varude loomise teenuse osutajad. See toetaks ühisostude tegemist ja väljaostulepingute sõlmimist ning parandaks VKEde ligipääsu strateegilistele toormetele. Platvorm toetaks ka rahastuskeskuse tööd. Edasi plaanitakse luua mehhanisme, mis stimuleeriks lepingute sõlmimist mitmekesiste tarnijatega (ühtlasi rakendamaks kriitiliste toormete määruse muudatusest tulenevat kohustust suurettevõtetele maandada riske ja vähendada sõltuvust tarneahelates).

Erilist tähelepanu pööratakse **kaitsetööstusele** ning **julgeolekule**, pidades silmas ekspordikontrolli reeglistikku ning kasutades kaitserahastust vähendamaks sõltuvust kaitsetööstuse väärtusahelates. Uuritakse ka stiimuleid kriitiliste toormete tarnete mitmekesistamiseks riigihankedirektiivide kontekstis.

Plaanitakse luua ka koordineeritud lähenemisviis kriitiliste toormete **varude loomisele**. 2026. aasta esimeseks kvartaliks käivitab komisjon esimese kriitiliste toormete varude loomise **katseprojekti**.

5. Ühtse turu ja ELi kriitiliste toormete väärtusahela vastupidavuse kaitsmine

Komisjon plaanib tarneahelate seire ja kriisidele reageerimise koordineerimise eesmärgil kasutada **siseturu hädaolukorra ja vastupanuvõime määruse** vahendeid. Kogutud andmeid kasutatakse tarnehäirete ennetamiseks, stressitestideks ja vajaduse korral ühisostude, prioriteetsete tarnete ning varude jaotamise koordineerimiseks. Plaanis on kaitsta ELi huve vaenuliku sekkumise eest, tugevdades **kontrolli välisinvesteeringute** üle ja piirates teatud kolmandate riikide osalemist ELi rahastamisprogrammides. 2026 II kv lisab komisjon kriitiliste toormete määruse kohased strateegilised projektid välismaiste otseinvesteeringute määрусesse. Rahvusvaheliselt edendatakse standardipõhiseid ja läbipaistvaid kriitiliste toormete turge **koostöös G7** ja teiste partneritega. Lisaks valmistab komisjon ette kaubandus- ja muid poliitikavahendeid, et reageerida kiiresti **ebaausatele ja mitteturupõhistele tavadele**.

6. Mitmekesistamise eesmärgil kolmandate riikidega partnerlussuhete edendamine

EL tugevdab ja laiendab oma **diplomaatilist tegevust** kriitiliste toormete valdkonnas, et mitmekesistada tarneid strateegiliste partnerluste, vabakaubanduslepingute ja investeerimisraamistike kaudu ning et lõimida väärtusahelaid usaldusväärsete partneritega. Samuti jätkub koostöö **G7 ja G20 raames** tarneahelate **standardiseerimise** nimel. Komisjon alustab **Brasiiliaga** läbirääkimisi kriitiliste toormete alase partnerluse üle ja tõhustab koostööd **lõunanaabrusega**, eelkõige Vahemere piirkonna leppe kaudu.

Mõju ja sihtrühm

Majandus

Ettevõtlus

Sihtrühm: Kriitiliste toormete väärtusahela ettevõtted (kaevandamine, töötlemine, ringlussevõtt; sh strateegilised projektid)

Mõju sihtrühmale: Kiirendatud projektitugi ja rahastuse koostoime (EL + riiklik), sh paremad tingimused strateegiliste projektide kiireks käivitamiseks ja elujõulisuse hoidmiseks (nt lubade/raamistike lihtsustamine on tegevuskavas eraldi suund).

Sihtrühm: tööstusettevõtted ja suured turuosalised (nt akude, haruldaste muldmetallide magnetitootjad, kaitsetööstus)

Mõju sihtrühmale: tekivad kohustused ja võimalused tarneallikate mitmekesistamiseks, nõudlus-pakkumise info parem ligipääs platvormil loodava toormemehhanismi kaudu.

Sihtrühm: Finantsasutused ja investorid

Mõju sihtrühmale: tekivad ülesanded ja võimalused riskimaandamisinstrumentide ja rahastuse koordineerimisel, et kiirendada investeeringuid ja projektide lepinguid

Haridus

Sihtrühm: Teadus- ja innovatsioonikogukond, ülikoolid, maavarade uurimisasutused

Mõju sihtrühmale: võimalus osaleda Euroopa horisondi ja EIC taotlusvoorudes asenduste, ringmajanduse ja tehnoloogiate arenduseks

Kaasamine

Kaasata kõik asjassepuutuvad huvirühmad, sh ettevõtjate liidud (sh Kaubandus-Tööstuskoda, Eesti Tööandjate Keskliit, Eesti Kaitse- ja Kosmosetööstuse Liit), teadusmahukad ettevõtted, teadusasutused, ülikoolid, maavarade uurimisasutused, Eesti Geoloogiateenistus.